

Bestyrelsen og direktionen for
Sparekassen Østjylland
Frankrigsvej 11
8450 Hammel

20. april 2012

Fastsættelse af solvenskrav og frist til opfyldelse heraf

1. Finanstilsynets afgørelse og klagevejledning

Det er Finanstilsynets opfattelse, at det af Sparekassen Østjylland opgjorte individuelle solvensbehov ikke er tilstrækkeligt.

Finanstilsynet vurderer, at der er risici for sparekassen på mindst 564 mio. kr. ud over, hvad der er dækket af 8 pct.-kravet. Heraf vurderes umiddelbart i størrelsesordenen 230 mio. kr. at være i form af nye nedskrivninger.

Finanstilsynet skal derfor i medfør af § 124, stk. 5, i lov om finansiel virksomhed fastsætte et solvenskrav på 18,6 pct., svarende til en tilstrækkelig basiskapital på 991 mio. kr. Solvenskravet er opgjort før indregning af nye nedskrivninger.

Finanstilsynet kan samtidig konstatere, at sparekassens faktiske solvensprocent på 12,6 pr. 31. december 2011 svarende til en basiskapital på 672 mio. kr. er lavere end det førnævnte individuelt fastsatte solvenskrav. Med indregning af nye nedskrivninger på 230 mio. kr. kan instituttets solvensprocent opgøres til 1,8 pct. Opgjort efter nye nedskrivninger på 230 mio. kr. er solvenskravet 14,9 pct.

Finanstilsynet har ved afgørelsen særligt lagt vægt på de betydelige svaghedstegn, som knytter sig til sparekassens mange store ejendoms- og landbrugsengagementer.

Finanstilsynet skal derfor i medfør af § 225, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed meddele en frist til søndag den 22. april 2012, kl. 18.00, til at opfylde solvenskravet. Kapitaltilførslen skal i høj grad være i form af garantkapital, da sparekassens egenkapital med de af Finanstilsynet vurderede nedskrivninger vil være udhulet. Finanstilsynet vil tage stilling til en eventuel fristforlængelse, såfremt sparekassen anmoder herom.

FINANSTILSYNET
Århusgade 110
2100 København Ø

Tlf. 33 55 82 82
Fax 33 55 82 00
CVR-nr. 10 59 81 84
finansstilsynet@ftnet.dk
www.finanstilsynet.dk

ERHVERVS- OG VÆKSTMINISTERIET

Sparekassen skal senest 6 timer efter modtagelse af denne afgørelse give besked om, hvorvidt sparekassen agter at lade sig afvikle efter lov om finansiel stabilitet, jf. § 16 f, stk. 1, i lov om finansiel stabilitet.

Finanstilsynets afgørelser kan, senest 24 timer efter at afgørelsen er modtaget, indbringes for Erhvervsankenævnet, Kampmannsgade 1, Postboks 2000, 1780 København V, tlf. 33 30 76 22, jf. § 372, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed.

Det følger af § 7 i bekendtgørelse om Erhvervsministeriets Erhvervsankenævn, at det er forbundet med et gebyr på 4.000 kr. at klage til Erhvervsankenævnet. Efter § 15, stk. 4 i nævnte bekendtgørelse, kan nævnet eller formanden på dets vegne træffe bestemmelse om hel eller delvis tilbagebetaling af det indbetalte gebyr, hvis der gives klageren helt eller delvist medhold. Gebyret tilbagebetales, hvis klagen afvises, jf. § 8, stk. 2.

Da denne afgørelse er truffet af Finanstilsynet som en uopsættelig sag, der ellers skulle have været forelagt Det Finansielle Virksomhedsråd, er det udgangspunktet, jf. § 354a, i lov om finansiel virksomhed, at afgørelsen offentliggøres. Offentliggørelsen kan dog udskydes, hvis en offentliggørelse kan medføre uforholdsmæssig stor skade for sparekassen. Finanstilsynets offentliggørelse vil som udgangspunkt afvente sparekassens egen offentliggørelse.

Dette brev sendes i kopi til sparekassens eksterne revision samt Finansiell Stabilitet A/S.

2. Sagsfremstilling

Sparekassen Østjylland er en lokalt baseret sparekasse med Østjylland som det primære forretningsområde. Sparekassen har dog ejendomsengagementer uden for lokalområdet, fortrinsvis som følge af en række K/S-engagementer. Sparekassen er under skærpet tilsyn af Finanstilsynet.

Sparekassen har pr. 31. december 2011 udlån og garantier for 5,3 mia. kr. og en samlet balance på 6,1 mia. kr. De risikovægtede aktiver er på 5,3 mia. kr. Af de samlede udlån er 13,3 pct. til landbrug og 17,6 pct. til ejendomssektoren.

På passivsiden har sparekassen samlede indlån på 4,0 mia. kr. Sparekassen har statslig hybrid kapital for 267 mio. kr. Sparekassen har statsgaranterede udstedelser svarende til 750 mio. kr.

Finanstilsynet foretog senest i maj/juni 2010 en fuld undersøgelse af sparekassen, hvor Finanstilsynet gennemgik sparekassens 47 største udlånsen-

gagementer samt en stikprøve på 175 af sparekassens øvrige udlånsengagementer. Derudover blev samtlige engagementer med sparekassens direktion og bestyrelse gennemgået.

Finanstilsynet vurderede, at sparekassens kreditrisici var større end i sammenlignelige institutter, idet sparekassen havde et stort antal engagementer med svaghedstegn. Endvidere vurderede Finanstilsynet, at sparekassen generelt nedskrev for sent på det enkelte engagement og dermed samlet set i underkanten. Finanstilsynet gav sparekassen påbud om at revurdere de interne regler for nedskrivning og definition af svage engagementer.

Finanstilsynet gav ligeledes en række påbud i forhold til bestyrelsens arbejde, herunder vedrørende bestyrelsens manglende stillingtagen til væsentlige områder i kreditpolitikken. Bestyrelsen skulle tage stilling til sparekassens kreditpolitiske profil og målsætninger, ligesom bestyrelsen skulle tage stilling til sparekassens maksimale eksponering inden for udvalgte geografiske områder og inden for erhvervs kategorier. Endelig skulle bestyrelsen fastsætte maksimale størrelser og antal for de store engagementer.

Finanstilsynet konstaterede, at sparekassens viden om de store og svage engagementer generelt ikke var tilstrækkelig. Sparekassen fik påbud om at sikre en tilstrækkelig viden til at belyse risiciene. Ved undersøgelsen konstaterede Finanstilsynet endvidere, at sparekassen manglede periodiske rapporter til bestyrelsen om udviklingen i sparekassens udlån. Sparekassen blev derfor påbudt, at bestyrelsen skal modtage en løbende rapportering om udviklingen i kreditboniteten, således at bestyrelsen kan overvåge, om sparekassen følger den af bestyrelsen udstukne kreditpolitik.

Finanstilsynet bemærkede endvidere, at indtjeningen ikke var på niveau med indtjeningen i sammenlignelige institutter, blandt andet som følge af høje omkostninger. Finanstilsynet gav en risikoplysning om, at sparekassen burde sikre en basisindtjening, der kunne absorbere fremtidige tab.

Finanstilsynet fandt, at sparekassens solvensbehov var for lavt. På den baggrund blev det individuelle solvensbehov forhøjet fra 9,75 pct. til 12 pct. Sparekassens faktiske solvensprocent pr. 30. juni 2010 var 15,2 pct. på institutniveau.

Sparekassens situation ved undersøgelsen i 2010 afspejlede eftervirkningerne af, at sparekassen tidligere – særligt i perioden 2005-2007 – havde haft en meget høj udlånsvækst og kraftigt stigende ejendomseksponering. Ved undersøgelsen havde sparekassen været igennem en omstillingsperiode med ny direktion og en ny formand for bestyrelsen. Det var planen, at sparekassens forretningsmodel skulle vende tilbage til en mere traditionel model med fokus på blandt andet stabil indtjening, balance mellem indlån

og udlån samt reduktion af eksponering mod ejendomsbranchen og landbruget.

I forbindelse med den årlige gennemgang af solvensbehov i henhold til lov om finansiel virksomhed § 344, stk. 3, var Finanstilsynet på besøg i sparekassen den 25. august 2011. Finanstilsynet meddelte sparekassen, at Finanstilsynet vurderede, at sparekassen anvendte en metode til beregning af solvensbehov for kunder med finansielle problemer, der ikke var i overensstemmelse med Finanstilsynets vejledning. En fravigelse af Finanstilsynets vejledning for opgørelse af solvensbehov kan medføre, at instituttet opgør det individuelle solvensbehov for lavt.

Finanstilsynet vurderede desuden, at sparekassen generelt lagde meget høje værdier af kautioner, dividender og betalingsevner til grund for opgørelsen af nedskrivninger. Finanstilsynet meddelte, at medtagelsen af sådanne beløb til nedskrivningsformål burde ske efter en forsigtig tilgang, idet sådanne beløb ikke altid kan opgøres præcist. Såfremt instituttet ikke var forsigtig nok med indregning af kaution-, dividende- og betalingsbeløb i nedskrivningssammenhæng, kunne dette medføre, at der ikke blev foretaget de fornødne nedskrivninger på kunder med objektiv indikation for værdiforringelse.

Finanstilsynet fremsendte den 9. december 2011 en indkaldelse med henblik på en inspektion, der var fastsat til at starte den 26. marts 2012.

Sparekassen meddelte i brev af 28. december 2011 Finanstilsynet, at arbejdet med at beregne nedskrivnings- og solvensbehovet for 2011 bevirkede, at sparekassen ville have en beskedent solvensmæssig overdækning. Sparekassen ønskede derfor at afholde et møde med Finanstilsynet. Finanstilsynet afholdt møde med sparekassens formand, direktør og eksterne revision den 4. januar 2012. På mødet redegjorde sparekassen for den foreløbige gennemgang af nedskrivningsbehovet og gav udtryk for, at sparekassen fandt, at den solvensmæssige overdækning ikke var på et tilfredsstillende niveau.

Det blev på mødet aftalt, at sparekassen skulle tage kontakt til andre pengeinstitutter, der kunne være en mulighed som fusionspartnere.

Den 18. januar 2012 blev afholdt endnu et møde mellem sparekassen og Finanstilsynet. Sparekassen opgjorde i denne forbindelse den solvensmæssige overdækning til 0,9 pct. Det blev aftalt, at sparekassen fortsatte og intensiverede dialogen med andre pengeinstitutter.

Den 8. marts 2012 sendte Finanstilsynet en tilrettet undersøgelsesplan til sparekassen, hvorefter gennemgang af de store engagementer blev fremskyndet til den 20. marts 2012.

Finanstilsynet har i perioden den 20. marts – 13. april 2012 foretaget en gennemgang af sparekassens 54 største engagementer, samt en stikprøve på 111 af sparekassens mindre og mellemstore engagementer.

Undersøgelsen dækkede ca. 37,1 pct. af sparekassens kreditter målt efter volumen.

Under den netop afholdte undersøgelse konstaterede Finanstilsynet ligesom ved undersøgelsen i 2010, at sparekassen i utilfredsstillende omfang har solvensreserveret og nedskrevet på engagementerne.

Det er Finanstilsynets opfattelse, at boniteten af engagementerne blandt andet som følge af krisen generelt er blevet dårligere siden sidste undersøgelse. Af de 54 største engagementer havde 27 engagementer objektiv indikation for værdiforringelse. Ved sidste undersøgelse havde 11 af de 47 største engagementer objektiv indikation for værdiforringelse. Således er en lang række af de store engagementer påvirket af negative driftsresultater, der har udhulet egenkapitalen. Det gælder fx engelske K/S-engagementer og engagementer med selskaber inden for bygge- og anlæg. Visse svage engagementer er udvidet siden sidste undersøgelse.

Ved gennemgangen af en del engagementer fremgik store blancoelementer. Det skyldtes blandt andet, at der i flere tilfælde alene var taget pant i en mindre del af kundernes aktiver. Der var i flere tilfælde endvidere ikke taget personlige kautioner fra de ultimative ejere.

I mange tilfælde viste gennemgangen, at sikkerhedsoversigterne lagt ind i datacentralen fortsat ikke var korrekte og opdaterede. Sparekassens anvendelse af virksomhedspanter var ikke konsistent, ligesom der ofte manglede opdaterede debitor- og varelagerlister.

Sparekassen har en høj andel af udlån til ejendomme. Kompleksiteten i ejendomsengagementerne er høj i forhold til de begrænsede ressourcer i kreditafdelingen, hvilket medvirker til en utilstrækkelig viden om og et manglende overblik over risikoen på engagementerne.

Sparekassen har finansieret en del K/S-engagementer, hvor ejendommene er beliggende både i Danmark, England og Tyskland. På de engelske K/S-engagementer konstaterede Finanstilsynet, at mange engagementer var præget af negativ drift – fx som følge af lejers konkurs – og faldende ejendomsværdier, der medførte et forøget nedskrivnings- og solvensbehov. På

de danske K/S-engagementer konstaterede Finanstilsynet et større solvensbehov. Sparekassen havde ikke den fornødne indsigt i formue- og indtjeningsforhold for K/S-deltagerne.

Finanstilsynets gennemgang af de større landbrugsengagementer har vist, at sparekassen i utilstrækkeligt omfang har nedskrevet og solvensreserveret på disse engagementer. Sparekassen har udlån til flere meget store landbrug, hvor andelen af bankgæld er stor i forhold til realkreditgæld. Det skyldes i nogle tilfælde, at sparekassen ikke har sikret sig bindende tilsagn om realkreditfinansiering. Siden inspektionen i 2010 har der i mange tilfælde været store driftsmæssige underskud samt tab ved spekulation. Det er derfor nu i mange af engagementerne en spinkel eller negativ egenkapital. Sparekassen er i flere tilfælde ikke tilstrækkeligt opdateret med regnskaber og budgetter for landbrug.

Det er efter gennemgangen fortsat Finanstilsynets opfattelse, at sparekassen ved udarbejdelsen af nedskrivningsberegninger fortsat generelt har medtaget for store beløb for dividende og kautioner, ligesom debtors tilbagebetalingsevne er fastsat for optimistisk.

Det er fortsat Finanstilsynets opfattelse, at sparekassen ikke har nedskrevet i tilstrækkeligt opfang, og at sparekassen generelt nedskriver sent.

På møde afholdt med sparekassen den 18. april 2012 blev sparekassen orienteret om Finanstilsynets foreløbige vurdering efter Finanstilsynets engagementsgennemgang.

Samme dag fik sparekassen Finanstilsynets foreløbige vurdering af engagementerne efter Finanstilsynets engagementsgennemgang. Sparekassen fik frist til fredag den 20. april 2012 til at komme med bemærkninger til Finanstilsynets endelige vurdering af engagementsgennemgangen.

Høring

Sparekassen fik den 20. april 2012 et udkast til denne afgørelse i høring med frist til den 20. april kl. 15.00.

I sit høringssvar bemærker sparekassen, at der i afgørelsen ikke kan ske offentliggørelse af tidligere meddelelse mellem Finanstilsynet og sparekassen, som ikke har haft karakter af påbud eller anden officiel meddelelse. På den baggrund anfører sparekassen, at afsnit skal omformuleres eller udgå.

Ifølge lov om finansiel virksomhed § 354 a kan offentliggørelse dog ikke ske, hvis det vil medføre uforholdsmæssig stor skade for virksomheden eller efterforskningsmæssige hensyn taler imod offentliggørelse. Offentliggørelse må ikke indeholde fortrolige oplysninger om kundeforhold mv. Da det frem-

hævede ikke indeholder fortrolige oplysninger om kundeforhold eller vil medføre uforholdsmæssig stor skade for virksomheden, finder Finanstilsynet ikke grundlag for at efterkomme sparekassens anmodning.

Sparekassen anfører endvidere, at Finanstilsynets omtale af, at sikkerhedsoversigterne ikke var korrekte og opdaterede, ikke er korrekt. Finanstilsynet har præciseret, at datacentral-sikkerhedsoversigterne ikke var korrekte og opdaterede. På undersøgelse kom sparekassen med supplerende materiale. Finanstilsynet vurderer det som en styringsmæssig mangel, at de nødvendige oplysninger ikke er samlet i datacentralens sikkerhedsoversigter.

På to andre punkter rejst af sparekassen vedrørende præcisering af beskrivelsen af anvendelsen af pant og kautioner ved store engagementer har Finanstilsynet imødekommet sparekassen i beskrivelsen i sagsfremstillingen.

3. Retligt grundlag

I henhold til § 124, stk. 1 og 4, i lov om finansiel virksomhed skal pengeinstitutters bestyrelse og direktion sikre, at instituttet har en tilstrækkelig basiskapital og råder over interne procedurer til risikomåling og risikostyring til løbende vurdering og opretholdelse af en basiskapital af en størrelse, type og fordeling, som er passende til at dække instituttets risici. På baggrund heraf skal pengeinstitutters bestyrelse og direktion opgøre instituttets individuelle solvensbehov.

Solvensbehovet skal udtrykkes som den tilstrækkelige basiskapital i procent af de risikovægtede poster.

I bilag 1 til bekendtgørelse nr. 1399 om kapitaldækning af 16. december 2011, er de forhold, der skal indgå i pengeinstituttets overvejelser om fastsættelse af det individuelle solvensbehov, nærmere beskrevet.

Det fremgår her af bilag 1, nr. 40, til bekendtgørelse om kapitaldækning, at: "Virksomhedens fokus ved vurderingen af boniteten skal være på den andel af engagementer, der udviser svaghedstegn. Særligt gælder det på risikobetonede udlån, kreditter og garantier, hvor der ikke er foretaget nedskrivninger eller hensættelser i regnskabet, eller hvor der kun er foretaget delvise nedskrivninger eller hensættelser. Hvis kvaliteten af udlånene, kreditterne og garantierne er forringet eller vurderes at være på vej mod forringelse, skal der tages højde herfor ved opgørelse af den tilstrækkelige basiskapital".

I henhold til § 124, stk. 5, i lov om finansiel virksomhed kan Finanstilsynet fastsætte et højere solvenskrav end 8 pct.

Det fremgår af bemærkningerne til lov nr. 527 af 7. juni 2006, at bestemmelsen i § 124, stk. 5, er en videreførelse af den tidligere bestemmelse, som giver Finanstilsynet mulighed for at fastsætte et individuelt solvenskrav. Det kan af lovbemærkningerne udledes, at Finanstilsynet alene vil fastsætte et solvenskrav, såfremt instituttets opgjorte solvensbehov ikke anses for at være tilstrækkeligt.

Det fremgår af bemærkningerne til lov nr. 1383 af 20. december 2004, hvor den hidtidige beføjelse til Finanstilsynet blev indsat i loven, at de forhold, som Finanstilsynet vil lægge vægt på ved opgørelsen af det individuelle solvenskrav, vil være de samme forhold, som bestyrelsen og direktionen skal lægge til grund for vurderingen af solvensbehovet. I Finanstilsynets vurdering vil der også kunne indgå en vurdering af ledelsen – herunder dens kvalitet og risikovillighed. Endvidere vil Finanstilsynet kunne foretage en sammenligning af de enkelte selskaber, hvilket også kan danne grundlag for Finanstilsynets afgørelse.

Endelig fremgår det af bemærkningerne til lov nr. 1383 af 20. december 2004, at såfremt Finanstilsynet fastsætter et solvenskrav, der er højere end den solvensprocent, selskabet har på tidspunktet for fastsættelsen af solvenskravet, vil selskabet få en frist til at opfylde det individuelle solvenskrav. Fristen vil blive fastsat individuelt i det konkrete tilfælde.

Konsekvenserne af en overtrædelse af solvenskravet følger af § 225, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, hvoraf det fremgår, at hvis et pengeinstitut, realkreditinstitut, fondsmæglerselskab eller investeringsforvaltningsselskab ikke opfylder kapitalkravene i § 124, stk. 2, 3, 5, 7 og 8, og § 125, stk. 2-5 og 8, og § 125 a, og har det ikke tilvejebragt den foreskrevne kapital inden for en af Finanstilsynet fastsat frist, skal Finanstilsynet inddrage tilladelsen.

Sammenfattende tilsiger det retlige grundlag, at Finanstilsynet på et tidligt tidspunkt skal fastsætte et individuelt solvenskrav, såfremt en virksomhed ikke selv opgør det individuelle solvensbehov tilstrækkeligt højt.

4. Den konkrete vurdering af solvensbehovet efter forskellige metoder

4.1. Sparekassen Østjyllands anvendte metode

Sparekassen tager udgangspunkt i den metode, Lokale Pengeinstitutter har beskrevet i foreningens vejledning om opgørelse af solvensbehov. Efter denne metode opgør sparekassen sit individuelle solvensbehov til 12,1 pct.

4.2. Finanstilsynets korrigerede opgørelse af sparekassens solvensbehov ved sandsynlighedsmodellen

Under denne metode tager Finanstilsynet udgangspunkt i den af sparekassen anvendte metode. Finanstilsynet korrigerer imidlertid de anvendte beløb, hvor Finanstilsynets vurdering afviger væsentligt fra sparekassens vurdering af risikoområdet.

Finanstilsynets korrektioner er alene rettet mod sparekassens vurdering af tillæg i solvensbehovet for så vidt angår kreditrisiko. Her tages udgangspunkt i den såkaldte sandsynlighedsmodel, hvor engagementerne bedømmes med en sandsynlighed for misligholdelse og et tab ved misligholdelse på baggrund af Finanstilsynets engagementsgennemgang. Herigennem opregnes en samlet kreditrisiko for sparekassen.

På baggrund af Finanstilsynets beregninger efter denne metode opgøres sparekassens individuelle solvensbehov til 18,6 pct. før nye nedskrivninger.

4.3. Finanstilsynets opgørelse af solvensbehovet ved kreditreservationsmetoden.

Metoden er i særlig høj grad konkret rettet mod sparekassens risikoprofil på kreditområdet, idet det historisk har vist sig, at det er på kreditområdet, vanskelighederne opstår.

Kreditreservationsmetoden tager udgangspunkt i, at lovens mindstekrav på 8 pct. som udgangspunkt er dækkende for instituttets portefølje.

På sparekassens særligt risikofyldte engagementer (engagementer med karakter 2c eller 1 i Finanstilsynets klassifikation af udlånsbonitet) opgøres således en forsigtig blanco, og der foretages en kreditreservation svarende til tabsrisikoen på de risikofyldte engagementer, som tillægges udgangspunktet på 8 pct. af de risikovægtede poster.

Det er herved antaget, at de fundne kreditreservations dækker risikokoncentrationen og kvaliteten af engagementerne. Det antages ligeledes, at der herudover er en normal portefølje af engagementer, der dækkes på normal vis af 8 pct.-kravet.

Til vurdering af solvensbehovet ud fra kreditreservationsmetoden har Finanstilsynet gennemgået engagementer med objektiv indikation for værdiforringelse samt engagementer med væsentlige svagheder. Metoden er beregnet ved en gennemgang af de 54 største engagementer samt opregnede stikprøver, så beregningen omfatter engagementer over 5 mio. kr.

På baggrund af denne metode vurderer Finanstilsynet, at sparekassens solvensbehov udgør 21,6 pct. før nye nedskrivninger.

Risikoområde	Sparekassens opgørelse af tilstrækkelig basiskapital	FT sandsynlighedsmodel	FT kreditreservation
8-procents krav			427.660
Kreditrisici	525.795	868.382	727.405
Markedsrisici	48.990	48.990	
Operationelle risici	39.488	39.488	
Øvrige forhold	34.927	34.927	
I alt	649.200	991.787	1.155.065
<i>Risikovægtede poster 31.12.2011</i>	5.345.753	5.345.753	5.345.753
Solvensbehov	12,1 %	18,6 %	21,6 %

Alle metoder er behæftet med usikkerhed som følge af de betydelige skønselementer, der indgår ved især engagementsvurderingen.

Finanstilsynet vurderer som nævnt, at der er behov for yderligere nedskrivninger på 230 mio. kr. Disse er ikke indregnet i ovenstående tal og vil medføre en reduktion af både den faktiske solvens og solvensbehovet.

5. Konklusion

På baggrund af ovenstående fastsætter Finanstilsynet i henhold til § 124, stk. 5, i lov om finansiel virksomhed et solvenskrav på 18,6 pct.

Ulrik Nødgaard
direktør

Sean Hove
kontorchef